ODLUKA KOMISIJE (EU) 2022/258

od 21. veljače 2022.

o odobravanju Helenskoj Republici odstupanja od određenih odredaba Uredbe (EU) 2019/943 Europskog parlamenta i Vijeća te Direktive (EU) 2019/944 Europskog parlamenta i Vijeća u pogledu Krete

(priopćeno pod brojem dokumenta C(2022) 1140)

(Vjerodostojan je samo tekst na grčkom jeziku)

(Tekst značajan za EGP)

EUROPSKA KOMISIJA,

uzimajući u obzir Ugovor o funkcioniranju Europske unije,

uzimajući u obzir Uredbu (EU) 2019/943 Europskog parlamenta i Vijeća od 5. lipnja 2019. o unutarnjem tržištu električne energije ([1]), a posebno njezin članak 64.,

uzimajući u obzir Direktivu (EU) 2019/944 Europskog parlamenta i Vijeća od 5. lipnja 2019. o zajedničkim pravilima za unutarnje tržište električne energije i izmjeni Direktive 2012/27/EU ([2]), a posebno njezin članak 66.,

budući da:

1. POSTUPAK

(1) Helenska Republika („Grčka”) Komisiji je 3. lipnja 2021. podnijela zahtjev za odstupanje („zahtjev”) otoka Krete u skladu s člankom 64. Uredbe (EU) 2019/943 i člankom 66. Direktive (EU) 2019/944. U zahtjevu se traži odstupanje od članka 6., članka 7. stavka 1., članka 8. stavaka 1. i 4., članaka 9., 10., 11. i 13. Uredbe (EU) 2019/943 te članka 40. stavaka od 4. do 7. Direktive (EU) 2019/944 na ograničeno razdoblje, odnosno do 31. prosinca 2023.

(2) Komisija je 1. srpnja 2021. na svojim internetskim stranicama objavila taj zahtjev ([3]) i pozvala države članice i dionike da do 12. kolovoza 2021. dostave primjedbe.

2. OTOK KRETA

(3) Grčki otok Kreta nalazi se u Sredozemnom moru, južno od grčkog kopna. Do 3. srpnja 2021. imao je autonoman elektroenergetski sustav, koji nije bio povezan s kontinentalnim nacionalnim elektroenergetskim sustavom.

(4) Nakon Odluke Komisije 2014/536/EU ([4]), kojom je Grčkoj odobreno odstupanje od određenih odredaba Direktive 2009/72/EZ Europskog parlamenta i Vijeća ([5]), Kreta se smatrala malim izoliranim sustavom u smislu članka 2. točke 42. Direktive (EU) 2019/944. Visokonaponska imovina na Kreti u vlasništvu je društva Public Power Cooperation S.A. („PPC S.A.”), a njome upravlja operator distribucijskog sustava („HEDNO S.A.”). S obzirom na to da otok i grčko kopno nisu bili međusobno povezani, Kreta nije mogla biti dio grčkog tržišta za dan unaprijed, unutardnevnog tržišta ni tržišta uravnoteženja pokrenutih u studenome 2020.

([1]) SL L 158, 14.6.2019., str. 54.
([2]) SL L 158, 14.6.2019., str. 125.
([3]) https://ec.europa.eu/energy/sites/ener/files/documents/derogation_decisions2020v1.pdf
([4]) Odluka Komisije 2014/536/EU od 14. kolovoza 2014. o odobravanju Helenskoj Republici odstupanja od određenih odredaba Direktive 2009/72/EZ Europskog parlamenta i Vijeća (priopćeno pod brojem dokumenta C(2014) 5902) (SL L 248, 22.8.2014., str. 12.).
([5]) Direktiva 2009/72/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 13. srpnja 2009. o zajedničkim pravilima za unutarnje tržište električne energije i stavljanju izvan snage Direktive 2003/54/EZ (SL L 211, 14.8.2009., str. 55.)

(5) U skladu s člankom 4. Odluke Komisije 2014/536/EU predviđena odstupanja više se ne primjenjuju na male i mikro izolirane sustave nakon njihova povezivanja s međusobno povezanim sustavom. Bez obzira na to grčke su vlasti 1. siječnja 2017. ukinule odstupanje odobreno tom odlukom u pogledu Krete ([6]).

Elektroenergetski sustav

(6) Grčka je dala prioritet priključenju Krete na mrežu kontinentalnog elektroenergetskog sustava kao projektu od velike važnosti kako bi joj osigurala sigurnu i pouzdanu opskrbu električnom energijom. Konkretnije, priključenje Krete na mrežu, koje je grčko regulatorno tijelo za energiju (RAE) odobrilo u okviru desetogodišnjih planova razvoja mreže za razdoblje od 2017. do 2026., od 2018. do 2027. i od 2019. do 2028., provest će se u dvije faze.

(7) Prva faza („I. faza") odnosi se na priključenje zapadnog dijela Krete (pokrajina Hania) na mrežu poluotoka Peloponeza vodovima za visokonaponsku izmjeničnu struju s nazivnim kapacitetom prijenosa od približno 150 MW. Stoga se očekuje da će se završetkom I. faze tek djelomično pokriti potražnja Krete za električnom energijom (otprilike jedna trećina potrošnje električne energije na Kreti, odnosno vršna potrošnja od 710 MW i godišnja potrošnja od 3 TWh) pa se Kreta time neće integrirati u grčki elektroenergetski sustav kao njegov potpuno povezan dio. Očekuje se da će interkonekcijski vod između kontinentalnog elektroenergetskog sustava i Krete raditi maksimalnim kapacitetom ili blizu njega jer njegov kapacitet ne pokriva u potpunosti potražnju Krete, a električna će se energija zbog nižih troškova proizvodnje uvoziti na Kretu iz povezanog sustava na kopnu. Probno razdoblje projekta započelo je 3. srpnja 2021. ([7]), a komercijalno 1. studenoga 2021. ([8])

(8) Druga faza („II. faza") odnosi se na povezivanje središnjeg dijela Krete (regija Heraklion) i grčkog kopna (regija Atika) dvama kabelima za visokonaponsku istosmjernu struju s nazivnim kapacitetom prijenosa od približno 1000 MW. Očekuje se da će na kraju II. faze otok Kreta i kontinentalni elektroenergetski prijenosni sustav biti u potpunosti međusobno povezani te će se potražnja za električnom energijom na otoku u potpunosti pokriti. Očekuje se da će kabeli iz II. faze postati operativni do 2023.

(9) Grčka objašnjava da se do početka komercijalnog rada interkonekcijskog voda razvijenog u I. fazi visokonaponska električna mreža na Kreti trebala prenijeti na grčkog operatora prijenosnog sustava za električnu energiju (IPTO S. A.), koji će od tog datuma biti njezin vlasnik i njome upravljati. HEDNO S.A. više ne bi upravljao visokonaponskom mrežom Krete, ali bi i dalje upravljao niskonaponskim i srednjenaponskim mrežama. Prijenos je izvršen 1. kolovoza 2021., prije početka komercijalnog rada I. faze interkonekcijskog voda između Krete i grčkog kontinentalnog sustava.

Tržište električne energije na Kreti

(10) Proizvođači i dobavljači na otoku Kreti trenutačno se ne natječu na grčkom tržištu, a jedinice se dispečiraju u skladu sa svojim minimalnim varijabilnim troškovima. Veleprodajna ravnotežna cijena električne energije na Kreti izračunava se svaki mjesec na temelju varijabilnih i ukupnih troškova konvencionalnih jedinica za proizvodnju energije, odnosno jedinica društva PPC, jer je to pozicionirano društvo jedini konvencionalni proizvođač električne energije na otoku. Osim toga, postoji nekoliko proizvođača energije iz obnovljivih izvora s fiksnom tarifom na temelju ugovora o kupnji električne energije ili s fiksnom tarifom na temelju datuma početka rada svake jedinice.

(11) Od završetka I. faze do završetka II. faze i potpunog međusobnog povezivanja Krete i grčkog kontinentalnog elektroenergetskog sustava („prijelazno razdoblje"), veza između Krete i mreže kontinentalnog elektroenergetskog sustava bit će strukturno zagušena. Bez odstupanja dostupne su sljedeće dvije opcije:

([6]) Članak 137.A Zakona 4001/2011 (Službeni list Helenske Republike A 179/22.8.2011.).

([7]) Vidjeti članak 108.B Zakona 4001/2011 (Službeni list Helenske Republike A 179/22.8.2011.) kako je dodan člankom 106. Zakona 4821/2021 (Službeni list Helenske Republike A 134/31.7.2021.).

([8]) U skladu s člankom 108.C Zakona 4001/2011 kako je dodan člankom 107. Zakona 4821/2021 grčki operator prijenosnog sustava za električnu energiju IPTO S.A. bio je dužan osigurati da veza s Kretom (I. faza) bude u potpunosti funkcionalna najkasnije do 30. rujna 2021. No Odlukom RAE-a br. 734/28.9.2021. (Službeni list Helenske Republike B 4633/6.10.2021.) taj je datum pomaknut na 1. studenoga 2021.

(a) integracija Krete u grčku zonu trgovanja na veleprodajnom tržištu električne energije, što bi podrazumijevalo visoke troškove redispečiranja, koje IPTO S.A. procjenjuje na približno 240 milijuna EUR godišnje na temelju podataka iz 2019.;

(b) integracija Krete u veleprodajno tržište električne energije kao zasebne zone trgovanja. Čini se da je to rješenje kratkoročno neodrživo jer bi se završetkom II. faze, za koju se očekuje da će trajati dvije godine, trebala ublažiti sva strukturna zagušenja između kretske i grčke kontinentalne električne mreže.

(12) Osim toga, Kreti nedostaje odgovarajuća mjerna infrastruktura koja bi omogućila odgovarajuću integraciju u grčko veleprodajno tržište električne energije prije 2023.

(13) Maloprodajno tržište na Kreti trenutačno je otvoreno za sve dobavljače koji posluju na grčkom tržištu, od kojih 20 posluje na Kreti. S obzirom na to da su troškovi proizvodnje na otoku Kreti veći nego u okviru grčkog međusobno povezanog elektroenergetskog sustava, Grčka je radi socijalne kohezije odlučila da dobavljači primjenjuju jedinstvenu tarifu za svaku kategoriju kupaca na cijelom njezinom državnom području.

3. ZATRAŽENA ODSTUPANJA

(14) Zatraženim odstupanjima od članka 6., članka 7. stavka 1., članka 8. stavaka 1. i 4., članaka 9., 10., 11. i 13. Uredbe (EU) 2019/943 te članka 40. stavaka od 4. do 7. Direktive (EU) 2019/944 nastoji se pronaći rješenje za rad tržišta električne energije za dan unaprijed, unutardnevnog tržišta i tržišta uravnoteženja na Kreti. To bi se rješenje primjenjivalo u prijelaznom razdoblju međusobnog povezivanja Krete i grčkog kontinentalnog elektroenergetskog sustava Odstupanja će stoga završiti po završetku II. faze ([9]).

(15) Podnositelj zahtjeva predlaže „hibridni model" u prijelaznom razdoblju, prema kojem će se s interkonekcijskim vodom između Krete i grčkog kontinentalnog elektroenergetskog sustava postupati kao sa subjektom odgovornim za odstupanje u smislu članka 2. točke 14. Uredbe (EU) 2019/943. Taj će subjekt uvoziti električnu energiju s grčkog kopna na Kretu i tako većinu vremena djelovati kao virtualna jedinica za proizvodnju električne energije iz perspektive Krete te kao virtualno opterećenje iz perspektive kopna. Kad bi povećana proizvodnja iz obnovljivih izvora energije na Kreti premašila opterećenje, smjer tog protoka mogao bi se preokrenuti kako bi se izbjeglo ograničavanje energije iz obnovljivih izvora. Subjekt odgovoran za odstupanje u povezivanju Krete fizički će se povezati s grčkim kontinentalnim sustavom na visokonaponskoj strani trafostanice u Haniji. Mjerna infrastruktura visokonaponske trafostanice u Haniji bilježit će povlačenje električne energije iz grčkog kontinentalnog sustava ili njezinu isporuku u njega.

(16) RAE je nakon javnog savjetovanja održanog od 25. svibnja 2021. do 9. lipnja 2021. procijenio moguće načine sudjelovanja virtualnog subjekta odgovornog za odstupanje na tržištu kojim se upravlja unutar grčkog kontinentalnog elektroenergetskog sustava.

(17) Prema predloženom „hibridnom modelu" ponude za električnu energiju kojima se prihvaća cijena podnosila bi na grčkom veleprodajnom tržištu za dan unaprijed i unutardnevnom tržištu grčka burza električne energije HEnEx u ime sudionika na kretskom tržištu na temelju *ex ante* predviđanja društava IPTO S.A. i HEDNO S.A. Grčka predlaže dvije opcije, koje je RAE dao na javno savjetovanje, održano od 25. svibnja 2021. do 9. lipnja 2021. U tim dvjema opcijama detaljno se utvrđuje kako se trgovanje može provesti u praksi, uz razdvajanje opterećenja i proizvodnje ili bez njega. Te su dvije opcije sljedeće:

(a) 1. opcija: ponude za kupnju ili prodaju kojima se prihvaća prioritetna cijena i koje uključuju točne količine električne energije koje su subjektu odgovornom za odstupanje potrebne za interkonekciju Krete podnosit će, kad je riječ o predviđenom uvozu na Kretu s grčkog kopna, HEnEx u ime dobavljača električne energije koji električnom energijom opskrbljuju krajnje potrošače na Kreti, u skladu s njihovim postotnim omjerom opskrbe koji svaki mjesec *ex ante* izračunava društvo HEDNO S.A., odnosno, u rijetkim slučajevima predviđenog izvoza s Krete na grčko kopno, operator obnovljivih izvora energije i jamstava o podrijetlu („DAPEEP") za električnu energiju iz obnovljivih izvora;

([9]) Grčka nije zatražila odstupanje od članka 51. Uredbe (EU) 2019/943 (certificiranje operatora prijenosnih sustava) ni od odredaba iz poglavlja VI. Direktive (EU) 2019/944 (razdvajanje operatorâ prijenosnog sustava). Naime, Grčka izjavljuje da će se visokonaponska imovina na otoku Kreti, koja je u vlasništvu društva PPC i kojom upravlja HEDNO S.A., prenijeti na operatora prijenosnog sustava IPTO S.A., koji će potom postati vlasnik te imovine i upravljati njome. Prijenos je izvršen 1. kolovoza 2021., prije početka komercijalnog rada I. faze interkonekcijskog voda između Krete i grčkog kontinentalnog sustava.

(b) 2. opcija: ponude za kupnju ili prodaju kojima se prihvaća prioritetna cijena za cjelokupno lokalno opterećenje i proizvodnju električne energije na Kreti podnosit će HEnEx u ime dobavljača električne energije, u skladu s njihovim postotnim omjerom opskrbe koji svaki mjesec *ex ante* izračunava društvo HEDNO S.A., i u ime proizvođača toplinske energije, u skladu s planiranim količinama energije koje je odredilo društvo IPTO S.A. na temelju rezultata pojednostavnjenog plana dispečiranja, odnosno DAPEEP za predviđenu količinu električne energije iz obnovljivih izvora.

Financijski obračun odstupanja naplaćivao bi se *ex post* sudionicima na kretskom tržištu na temelju usporedbe između planiranih količina energije u interkonekcijskom vodu i izmjerenog protoka te omjera raspodjele koji izračuna društvo HEDNO S.A.

(18) U okviru javnog savjetovanja koje je proveo RAE prikupljeno je 11 komentara ([10]). Na temelju rezultata i zahtjeva većine sudionika da se u pogledu potrebnih financijskih jamstava i kolaterala što više smanji financijski utjecaj opcije koja će se provesti, RAE je u lipnju 2021. odabrao provedbu 2. opcije.

(19) Kako bi se hibridni model iz 2. opcije, primjenjiv u prijelaznom razdoblju, proveo u radu veleprodajnog tržišta električne energije na Kreti i za električnu energiju uravnoteženja, Grčka traži odstupanje od određenih zahtjeva navedenih u Uredbi (EU) 2019/943 i Direktivi (EU) 2019/944 u pogledu sustava na Kreti.

3.1. **Odstupanje u skladu s člankom 64. Uredbe (EU) 2019/943**

(20) Grčka smatra da je predloženi hibridni model u skladu s načelima kojima se uređuje rad tržištâ električne energije, kako je predviđeno člankom 3. Uredbe (EU) 2019/943. Zbog toga tražena odstupanja ne uključuju članak 3. te uredbe.

3.1.1. *Članak 6. Uredbe (EU) 2019/943*

(21) U članku 6. Uredbe (EU) 2019/943 utvrđuju se pravila za tržište uravnoteženja. Grčka traži odstupanje od tog članka u pogledu Krete s obzirom na to da u okviru hibridnog modela neće raditi nijedno tržište uravnoteženja.

3.1.2. *Članak 7. stavak 1. Uredbe (EU) 2019/943*

(22) Članak 7. stavak 1. Uredbe (EU) 2019/943 odnosi se na obvezu operatora prijenosnih sustava i nominiranog operatora tržišta električne energije da organiziraju upravljanje integriranim tržištem za dan unaprijed i unutardnevnim tržištem u skladu s Uredbom Komisije (EU) 2015/1222 ([11]). Grčka traži odstupanje od tog članka u pogledu Krete s obzirom na to da u okviru hibridnog modela neće raditi nijedno unutardnevno tržište ni tržište za dan unaprijed.

3.1.3. *Članak 8. stavci 1. i 4. Uredbe (EU) 2019/943*

(23) U članku 8. stavku 1. Uredbe (EU) 2019/943 utvrđuje se obveza nominiranih operatora tržišta električne energije da sudionicima na tržištu omoguće trgovanje energijom do vremena zatvaranja unutardnevnog prekozonskog tržišta. U članku 8. stavku 4. te uredbe utvrđuje se obveza određivanja razdoblja obračuna odstupanja od 15 minuta na svim područjima planiranja razmjene. Grčka traži odstupanje od tih odredaba u pogledu Krete s obzirom na to da hibridni model ne uključuje trgovinu za dan unaprijed ni unutardnevnu trgovinu niti uključuje razdoblje obračuna odstupanja od 15 minuta za Kretu.

3.1.4. *Članak 9. Uredbe (EU) 2019/943*

(24) Članak 9. Uredbe (EU) 2019/943 odnosi se na dugoročna tržišta. Grčka traži odstupanje od tog članka u pogledu Krete s obzirom na to da u okviru hibridnog modela neće raditi nijedno dugoročno tržište.

([10]) Odgovori koji nisu povjerljivi dostupni su na internetskim stranicama RAE-a

([11]) Uredba Komisije (EU) 2015/1222 od 24. srpnja 2015. o uspostavljanju smjernica za dodjelu kapaciteta i upravljanje zagušenjima (SL L 197, 25.7.2015., str. 24.).

3.1.5. *Članak 10. Uredbe (EU) 2019/943*

(25) Članak 10. Uredbe (EU) 2019/943 odnosi se na tehnička ograničenja trgovanja. Grčka traži odstupanje od tog članka jer u hibridnom modelu Kreta neće biti u potpunosti integrirana u grčko veleprodajno tržište električne energije i jer se za Kretu mogu podnijeti ponude kojima se prihvaća cijena.

3.1.6. *Članak 11. Uredbe (EU) 2019/943*

(26) Članak 11. Uredbe (EU) 2019/943 odnosi se na utvrđivanje vrijednosti neisporučene energije. Budući da se Kreta ne bi smatrala zasebnom zonom trgovanja niti bi bila potpuno integrirana u grčku zonu trgovanja, Grčka traži odstupanje od tog članka u pogledu Krete.

3.1.7. *Članak 13. Uredbe (EU) 2019/943*

(27) Članak 13. Uredbe (EU) 2019/943 odnosi se na redispečiranje. S obzirom na to da nepostojanje tržišta uravnoteženja na Kreti podrazumijeva da se ne primjenjuju pravila redispečiranja, Grčka traži odstupanje od tog članka u pogledu Krete.

3.2. **Odstupanje u skladu s člankom 66. Direktive (EU) 2019/944**

3.2.1. *Članak 5. Direktive (EU) 2019/944*

(28) Grčka u zahtjevu traži odstupanje od temeljnog načela cijena opskrbe električnom energijom utemeljenih na tržištu u skladu s člankom 5. stavkom 3. Direktive (EU) 2019/944. Taj je zahtjev povučen 15. srpnja 2021. Stoga ga u ovoj Odluci nije potrebno dalje analizirati.

3.2.2. *Članak 40. stavci 4., 5., 6. i 7. Direktive (EU) 2019/944*

(29) U članku 40. Direktive (EU) 2019/944 utvrđuju se zadaci operatora prijenosnih sustava. U stavcima od 4. do 7. utvrđuju se načela nabave pomoćnih usluga, uključujući nefrekvencijske pomoćne usluge. Budući da na Kreti nema tržišta uravnoteženja niti se provodi nabava nefrekvencijskih pomoćnih usluga utemeljena na tržištu, Grčka traži odstupanje od članka 40. stavaka od 4. do 7. u pogledu zadataka operatora prijenosnih sustava primjenjivih na Kretu.

3.3. **Trajanje zatraženog odstupanja**

(30) Grčka traži odstupanje u prijelaznom razdoblju, počevši od puštanja u rad I. faze, koje se očekuje u drugom tromjesečju 2021., do puštanja u rad II. faze, koje se očekuje do kraja 2023.

4. **PRIMJEDBE ZAPRIMLJENE TIJEKOM RAZDOBLJA SAVJETOVANJA**

(31) U razdoblju savjetovanja Komisija je primila komentar bugarskih vlasti s priopćenjem da nemaju nikakvih prigovora na zahtjev za odstupanje koji je podnijela Grčka.

5. **PROCJENA**

(32) U skladu s člankom 64. Uredbe (EU) 2019/943 odstupanje od odgovarajućih odredaba članaka 3. i 6., članka 7. stavka 1., članka 8. stavaka 1. i 4., članaka 9., 10. i 11., članaka od 14. do 17., članaka od 19. do 27., članaka od 35. do 47. i članka 51. te uredbe može se odobriti ako država članica može dokazati da postoje znatni problemi u radu malih povezanih sustava.

(33) U skladu s člankom 66. Direktive (EU) 2019/944 odstupanje od odgovarajućih odredaba članaka 7. i 8. te poglavlja IV., V. i VI. te direktive može se odobriti ako država članica može dokazati da postoje znatni problemi u radu malih izoliranih sustava ili malih povezanih sustava. Mali izolirani sustavi također mogu podnijeti zahtjev za odstupanje od članaka 4., 5. i 6. te direktive.

(34) Osim u slučaju najudaljenijih regija, odstupanje treba biti vremenski ograničeno i podložno uvjetima čiji su ciljevi povećanje konkurentnosti i integracija s unutarnjim tržištem električne energije.

(35) Naposljetku, odstupanjem se ne smije ometati prelazak na obnovljive izvore energije, povećanje fleksibilnosti, skladištenje energije, elektromobilnost i upravljanje potrošnjom.

5.1. **Mali povezani sustav**

(36) Uredbom (EU) 2019/943 nisu predviđena opća automatska odstupanja za male povezane ni male izolirane sustave. Stoga se svim takvim sustavima, bez obzira na veliku raznolikost u veličini i tehničkim značajkama elektroenergetskih sustava u Uniji, može i treba upravljati u skladu s cjelokupnim regulatornim okvirom.

(37) Međutim, člankom 64. stavkom 1. Uredbe (EU) 2019/943 predviđeno je odstupanje od primjene određenih odredaba te uredbe ako države članice dokažu, među ostalim, da bi primjena tih odredaba na male povezane sustave mogla dovesti do znatnih problema u njihovu radu, prvenstveno zbog zemljopisnih uvjeta ili profila potražnje predmetnih sustava.

(38) U članku 2. točki 43. Direktive (EU) 2019/944 „mali povezani sustav” definira se kao „bilo koji sustav čija je potrošnj [a] u 1996. godini bila manja od 3 000 GWh, pri čemu se više od 5 % godišnje potrošnje dobije kroz međusobno povezivanje s drugim sustavima”.

(39) Otok Kreta primjer je malog povezanog sustava jer je njegova potrošnja 1996. bila ispod praga od 3 000 GWh. Nakon završetka I. faze približno trećina godišnje potrošnje Krete pokrivat će se preko interkonekcije otoka i grčkog kontinentalnog elektroenergetskog sustava.

(40) Stoga završetkom I. faze Kreta ispunjava uvjete za mali povezani sustav u smislu članka 64. stavka 1. točke (a) Uredbe (EU) 2019/943.

5.2. **Znatni problemi u radu sustava**

(41) Pojam „znatni problemi” iz članka 64. stavka 1. točke (a) Uredbe (EU) 2019/943 nisu definirali ni zakonodavac ni Komisija u svojoj praksi odlučivanja. Ta otvorena formulacija omogućava Komisiji da uzme u obzir sve potencijalne probleme koji se odnose na specifičnu situaciju malih sustava, pod uvjetom da su znatni, a ne tek marginalni. Takvi se problemi mogu znatno razlikovati ovisno o zemljopisnim posebnostima, proizvodnji i potrošnji u predmetnom sustavu, ali i tehničkom napretku, primjerice u pogledu skladištenja električne energije i malih proizvodnih jedinica. Nadalje, ti znatni problemi moraju se odnositi na rad malih izoliranih sustava i malih povezanih sustava.

(42) Grčka ističe da bi se, u slučaju potpune integracije sudionika na kretskom tržištu u grčka tržišta električne energije koja rade u kontinentalnom međusobno povezanom sustavu, zbog proširenja grčke zone trgovanja na Kretu ili stvaranja nove kretske zone trgovanja mogli pojaviti sljedeći problemi u radu tržišta električne energije na Kreti:

(a) neadekvatnosti mjerne infrastrukture neće omogućiti potpuno sudjelovanje sudionika na kretskom tržištu na grčkom tržištu za dan unaprijed, unutardnevnom tržištu ni tržištu uravnoteženja. Naime, potrebni mjerni sustavi nisu uspostavljeni i neće biti spremni prije 2023.;

(b) novi interkonekcijski vod (I. faza) mora biti spreman za upotrebu od dana njegova puštanja u rad kako bi se izbjegli dodatni troškovi za grčke potrošače. Naime, razmjenom električne energije na tom interkonekcijskom vodu smanjit će se proizvodnja iz najskupljih toplinskih jedinica na Kreti, čime će se smanjiti ukupni trošak opskrbe Krete električnom energijom i odgovarajuća naknada za obvezu pružanja javne usluge koju plaćaju grčki potrošači. Smanjile bi se i emisije CO_2;

(c) interkonekcijski vod dostupan nakon završetka I. faze upotrebljavat će se do svojeg maksimalnog raspoloživog kapaciteta i očekuje se da će većinu vremena biti zagušen, do završetka II. faze. Potpuna primjena Uredbe (EU) 2019/943 i Direktive (EU) 2019/944 dovela bi do integracije Krete u tržišta električne energije u obliku jedne ili dvije zone trgovanja, što bi dovelo do sljedeća dva scenarija:

— jedna zona trgovanja: integracija Krete u veleprodajno tržište električne energije u okviru grčke kopnene zone trgovanja dovela bi do visokih troškova redispečiranja, koje IPTO S.A. na temelju podataka iz 2019. procjenjuje na približno 240 milijuna EUR godišnje, što će plaćati grčki potrošači,

— dvije zone trgovanja: integracija Krete u veleprodajno tržište električne energije kao zasebne zone trgovanja ne bi bila održivo rješenje. Očekuje se da će završetak II. faze nakon kratkog prijelaznog razdoblja ublažiti sva strukturna zagušenja između kretske električne mreže i grčke kontinentalne električne mreže.

(43) Uzimajući u obzir uvodne izjave 41. i 42., Grčka napominje da je potrebno pronaći rješenje primjenjivo na prijelazno razdoblje. Budući da je probno razdoblje I. faze počelo 3. srpnja 2021., a komercijalno 1. studenoga 2021., to rješenje treba provesti neometano i u kratkom roku, i to tako da se pritom bitno ne mijenjaju postojeći pravni i regulatorni okvir, uzimajući u obzir potrebu za prilagodbom sudionika na tržištu i privremenost rješenja. S obzirom na to, čini se da pristup s „dvije zone trgovanja” nije kompatibilan s vremenskim ograničenjima, posebno kad se u obzir uzme postupak koji je potrebno slijediti za uspostavljanje nove zone trgovanja u skladu s člankom 14. Uredbe (EU) 2019/943 i člankom 32. Uredbe (EU) 2015/1222.

(44) Na temelju procjene koju je izvršilo društvo IPTO S.A. i procjene troškova rada tržišta na Kreti prema tri scenarija, odnosno u hibridnom modelu predloženom u zahtjevu, pristupu s jednom zonom trgovanja i pristupu s dvije zone trgovanja, procjenjuje se da će godišnje koristi hibridnog modela iznositi 156 milijuna EUR. Kad je riječ o drugim dvama scenarijima, procjenjuje se da će godišnja korist pristupa s jednom zonom trgovanja iznositi 121 milijun EUR, a pristupa s dvije zone trgovanja 113 milijuna EUR. Grčka stoga smatra da bi predloženi hibridni model bio optimalan pristup u prijelaznom razdoblju.

(45) Grčke su vlasti istaknule da je stvarno sudjelovanje sudionika na kretskom tržištu na grčkom tržištu električne energije otežano nepostojanjem odgovarajuće mjerne infrastrukture na otoku (vidjeti uvodnu izjavu 42.).

(46) Nadalje, iako bi upotreba novog interkonekcijskog voda (I. faza) donijela znatne prednosti u vidu smanjenja troška isporučene električne energije na otoku i smanjenja emisija CO_2, očekuje se da će interkonekcijski vod većinu vremena biti zagušen, sve do završetka II. faze (vidjeti uvodne izjave 7. i 42.).

(47) Zbog toga bi integracija sudionika na kretskom tržištu u grčko tržište električne energije prouzročila visoke troškove redispečiranja kad bi se provela proširenjem grčke zone trgovanja na Kretu (vidjeti uvodne izjave 7. i 42.). S druge strane, stvaranje zasebne zone trgovanja za Kretu nije proporcionalno kratkom vremenskom razdoblju ni činjenici da bi završetak II. faze trebao ublažiti sva strukturna zagušenja između kretske električne mreže i grčke kontinentalne električne mreže (vidjeti uvodne izjave 8. i 43.).

(48) Uzimajući u obzir uvodne izjave od 42. do 47. te uvodne izjave 7. i 8., Komisija zaključuje da je Grčka dokazala da postoje znatni problemi u radu elektroenergetskog sustava na Kreti kao malog povezanog sustava sve dok se potpuno ne poveže s kontinentalnom mrežom. Privremenim hibridnim modelom koji su predložila grčka tijela nastoje se riješiti ti problemi te se stvaraju znatne koristi u usporedbi s potpunom integracijom kretskog sustava u grčko tržište električne energije u prijelaznom razdoblju.

5.3. **Područje primjene odstupanja**

(49) Kako bi se hibridni model za otok Kretu primjenjivao u prijelaznom razdoblju, potrebna su odstupanja od odredaba članka 6., članka 7. stavka 1., članka 8. stavaka 1. i 4., članaka 9., 10. i 11. Uredbe (EU) 2019/943 te članka 40. stavaka od 4. do 7. Direktive (EU) 2019/944.

(50) U članku 64. Uredbe (EU) 2019/943 nije propisana mogućnost odstupanja od njezina članka 13. Međutim, ako se odobri odstupanje od članka 6., članka 7. stavka 1. i članka 8. stavka 1., članak 13. *de facto* neće biti primjenjiv. Naime, u članku 2. točki 26. Uredbe (EU) 2019/943 „redispečiranje" se definira kao mjera, uključujući ograničavanje, koju aktivira jedan ili više operatora prijenosnih sustava ili operatora distribucijskih sustava promjenom proizvodnog obrasca, obrasca opterećenja, ili oboje, kako bi se promijenili fizički protoci u elektroenergetskom sustavu i smanjilo fizičko zagušenje ili na neki drugi način zajamčila sigurnost sustava. Pritom je temeljno načelo da operator sustava ispravlja tržišni rezultat kako bi osigurao da je u skladu s fizičkim mogućnostima mreže. Ako temeljni tržišni okvir još nije primjenjiv, taj ispravak nema nikakvu dodatnu korist.

(51) Nadalje, redispečiranje se na grčkom kopnu provodi na temelju ponuda uravnoteženja u skladu s člankom 13. stavkom 2. Uredbe (EU) 2019/943. Nepostojanje tržišta uravnoteženja na Kreti tijekom primjene odstupanja stoga ne bi omogućilo integraciju u grčku metodologiju redispečiranja.

(52) Uzimajući u obzir uvodne izjave 49., 50. i 51., članak 13. Uredbe (EU) 2019/943 *de facto* neće biti primjenjiv. Međutim, Komisija nije ovlaštena donijeti odluku koja se odnosi na tu odredbu i stoga neće odobriti službeno odstupanje u tom pogledu.

(53) Prema hibridnom modelu grčki operator prijenosnog sustava IPTO S.A. na Kreti neće nabavljati usluge uravnoteženja ni nefrekvencijske pomoćne usluge u skladu s člankom 40. stavcima od 4. do 7. Direktive (EU) 2019/944 zbog odstupanja od članka 6. i članka 7. stavka 1. Uredbe (EU) 2019/943.

(54) Stoga se odstupanje primjenjuje samo na Kretu.

5.4. **Zabrana ometanja prelaska na obnovljive izvore energije, povećanja fleksibilnosti, skladištenja energije, elektromobilnosti i upravljanja potrošnjom**

(55) U skladu s člankom 64. stavkom 1. petim podstavkom Uredbe (EU) 2019/943 odlukom o odstupanju treba se osigurati da se njime ne ometaju prelazak na obnovljive izvore energije, veća fleksibilnost, skladištenje energije, elektromobilnost i upravljanje potrošnjom.

(56) Do njezina barem djelomičnog povezivanja s grčkim kopnom na Kretu su se zbog ograničenja pogonske sigurnosti primjenjivala tehnička ograničenja kojima je propisan prodor obnovljivih izvora energije do najviše 25 % opterećenja. Završetkom I. faze ukinut će se to ograničenje za obnovljive izvore energije. Hibridni model omogućuje Kreti da izvozi svoju električnu energiju u slučaju niskog opterećenja i visoke proizvodnje energije iz obnovljivih izvora kako bi se izbjeglo ograničavanje obnovljivih izvora energije.

(57) Kad je riječ o većoj fleksibilnosti, skladištenju energije i upravljanju potrošnjom, mogućnost ponude usluga fleksibilnosti, uključujući skladištenje, kojima se podupire elektroenergetski sustav ovisi o kvaliteti cjenovnih signala i njihovoj mogućnosti da tim pružateljima usluga predstavljaju učinkovite poticaje za ulaganja i dispečiranje. Strukturna zagušenja unutar zone trgovanja, do kojih će doći u prijelaznom razdoblju iz I. faze u II. fazu, u pravilu mogu narušiti signale za ulaganja za usluge fleksibilnosti na određenim lokacijama. Međutim, u pristupu s dvije zone trgovanja za Kretu i grčko kopno signal za ulaganja bio bi vrlo nestabilan s obzirom na rok za završetak II. faze i potpunu povezanost Krete s grčkim kopnom, kojom će se ublažiti strukturno zagušenje. Stoga, s obzirom na to da će povezanost s kopnom omogućiti pružanje usluga fleksibilnosti utemeljeno na tržištu, kratkoročno odstupanje koje omogućuje brzu integraciju Krete u kopneni sustav korisno je za integraciju upravljanja potrošnjom, skladištenja energije i drugih izvora fleksibilnosti.

(58) Člankom 64. Uredbe (EU) 2019/943 ne zahtijeva se da se u odluci o odstupanju što više poveća potencijal za fleksibilnost ili skladištenje energije, nego samo da ima za cilj osigurati da se oni odstupanjem ne ometaju. Drugim riječima, odstupanjem se ne smiju spriječiti promjene koje bi se bez odstupanja prirodno dogodile. U tom je smislu od iznimne važnosti privremeni status odstupanja i spremnost za potpuni rad tržišta čim se završi II. faza.

(59) Dakle, iako se odstupanjem ne ometa prelazak na veću fleksibilnost, uključujući skladištenje energije, važno je voditi računa o potrebi za odgovarajućim signalima za ulaganja i učinku odstupanja na moguća ulaganja u skladištenje ili druge oblike fleksibilnosti.

(60) S obzirom na svoju privremenost, hibridni model nema primjetan učinak na daljnji razvoj energije iz obnovljivih izvora, fleksibilnosti, skladištenja energije, elektromobilnosti ni upravljanja potrošnjom.

(61) U skladu s člankom 64. stavkom 1. Uredbe (EU) 2019/943 Komisija utvrđuje do koje se mjere u odstupanju mora uzeti u obzir primjena mrežnih kodeksa i smjernica. Mrežni kodeksi i smjernice primjenjuju se na Kretu, osim odredaba obuhvaćenih područjem primjene odstupanja iz odjeljka 5.3.

5.5. **Vremensko ograničenje odstupanja i uvjeti čiji je cilj povećanje konkurentnosti i integracije s unutarnjim tržištem električne energije**

(62) U članku 64. Uredbe (EU) 2019/943 izričito je utvrđeno da odstupanje mora biti vremenski ograničeno i podložno uvjetima čiji je cilj povećanje konkurentnosti i integracije s unutarnjim tržištem električne energije.

(63) Zahtjev za odstupanje ograničen je na prijelazno razdoblje, koje se produljuje najkasnije do kraja 2023.

(64) Podrazumijeva se da se do kraja 2023. očekuje da interkonekcijski vod između Krete i grčkog kontinentalnog sustava bude operativan, baš kao i odgovarajuća mjerna infrastruktura koja će Kreti omogućiti da postane dio grčkog veleprodajnog tržišta električne energije. Za svaku daljnju odgodu trebalo bi podnijeti novi zahtjev za odstupanje.

5.6. **Vrijeme stupanja na snagu**

Zahtjev je zaprimljen prije završetka I. faze. Kako bi se izbjegle brze i nepredvidljive promjene regulatornog okvira, koje bi mogle ozbiljno naštetiti funkcioniranju tržišta na otoku Kreti i možda na grčkom kopnu, ova bi se Odluka trebala primjenjivati od datuma početka I. faze,

DONIJELA JE OVU ODLUKU:

Članak 1.

Helenskoj Republici odobrava se odstupanje od odredaba članka 6., članka 7. stavka 1., članka 8. stavaka 1. i 4., članaka 9., 10. i 11. Uredbe (EU) 2019/943 i odredaba članka 40. stavaka od 4. do 7. Direktive (EU) 2019/944 u pogledu Krete.

Članak 2.

Odstupanje odobreno na temelju članka 1. primjenjuje se do 31. prosinca 2023. ili do završetka II. faze međusobnog povezivanja energetskih mreža Krete i grčkog kopna, ovisno o tome što nastupi prije.

Članak 3.

Helenska Republika dužna je do kraja 2022. obavijestiti Europsku komisiju o napretku i preostalim planovima dovršetka i komercijalnog rada II. faze međusobnog povezivanja energetskih mreža Krete i grčkog kopna, među ostalim u pogledu uvođenja i rada odgovarajuće mjerne infrastrukture koja omogućuje sudjelovanje Krete na grčkom veleprodajnom tržištu električne energije i tržištu uravnoteženja.

Članak 4.

Ova je Odluka upućena Helenskoj Republici.

Sastavljeno u Bruxellesu 21. veljače 2022.

Za Komisiju
Kadri SIMSON
Članica Komisije